

Tartu Ülikool kardab konkurentsi

Kevad on taas tulnud ning pärast ühe valimiskampaania lõppu on alanud teine, iga-aastane – ülikoolid agiteerivad oma haridusteed kavandavaid inimesi valima just ennast. Ning seegi toimub nagu valimiskampaaniad ikka – kes saab, räägib enesest head, kes kardab, et sellest ei piisa, räägib naabrist halba.

Ent igas kampaanias suudab miski ka üllatada. Mina näiteks olin tõsiselt jahmunud, lugedes Tartu Ülikooli kuratooriumi liikmete Jüri Engelbrechti ja Ülo Kaevatsi arvamust “Mitu ülikooli mahub Eestisse?” (EPL, 5.5.). Jahmunud eelkõige seetõttu, et olen neid mõlemat harjunud pidama ausaks, põhjalikuks ja tõsiseks inimeseks. Kõnealuses artiklis aga leidub üsna vähe sellist, mis niisugust arvamust kinnitaks.

Kõneldes avalik-õiguslike ülikoolide eelistest eraülikoolide ees, paigutavad Engelbrecht ja Kaevats mõlemad kui nähtused ühte patta. Mina küll ei julgeks väita, et kummagi poole kohta saaks teha katvaid üldistusi, saati siis selliseid, nagu teevad Engelbrecht ja Kaevats. Peale selle ei arva ma sugugi, et just omandivorm on see, mis määrab akadeemilise taseme – iga konkreetse suurema ülikooli seeski kõigub

Rein Raud

Eesti Humanitaarinstituudi professor

tase teaduskonniti märkimisväärselt, mis sest, et juhtkond on üks.

Väidetavasti on selle arvamuse aluseks hiljutiste rahvusvaheliste akrediteerimiskomisjonide aruanded. Juba põgus artikli lugemine näitab, et Engelbrecht ja Kaevats ei ole nende aruannete sisuga tutvunud ega tunne ka Eestis kehtivat akrediteerimise korda. Muidu nad ju teaksid, et Eestis ei akrediteerita kõrgkoole, vaid õppekavasid. Ning teaksid sedagi, et nende loetletud puudused käisid just nimelt üldise olukorra kohta kõigis, sealhulgas avalik-õiguslikes ülikoolides.

Neil on küll õigus selles, et komisjonid paljastasid “kibeda tõe”, kuid mitte niivõrd erakõrgkoolide, kuivõrd mängu rüpasuse kohta. Kui üks rahvusvaheline komisjon soovitas Tartu Ülikoolis ühe eriala akrediteerida tingimisi, otsustas Eesti nõukogu akrediteerida tingimisi ka kõik analoogilised Eesti Humanitaarinstituudis õpetatavad

erialad, mis rahvusvahelise komisjoni arvates oleksid tulnud akrediteerida tingimusteta. Kuidas siis ikka saaks vana suurtõu häbisse jätta.

Tõsi pole seegi, et teadustöö sihtfinantseerimist ei saa ükski eraülikool. Kuid osakaalult on see finantseerimise tõepoolest üsna vähe. Sobib küsida, miks see nii on: kui eraülikooli õppejõud esitab taotluse mõne avalik-õigusliku ülikooli sildi alt, kus ta töötab külalisena, saab ta raha hoopis helledalt.

Engelbrecht ja Kaevats üritavad jätta muljet, et eraülikoolide õppejõud on enamjaolt külalised, kes töötavad põhikohaga mõnes avalik-õiguslikus ülikoolis. Eesti Humanitaarinstituudis põhikohaga töötavaid õppejõude töötab avalik-õiguslikes külalistena igatahes rohkem kui vastupidi.

Ning ka väide, et avalik-õiguslikel ülikoolidel “on üks ühine joon – taseta alla ei lasta” sunnib jällegi küsima, mis tasemest käib jutt? Haridusstandard kehtib Eestis ju ka vaid eraülikoolidele. Kui mõni neist soovib avada näiteks magistriõppekava, käiakse see punkthaaval läbi ning hoolitsetakse selle eest, et vähemalt 50% sellest õpetaksid doktorikraadiga õppejõud. Avalik-õiguslikele ülikoolidele see nõue ei

kehti, milles olen ise mitmel korral võinud veenduda. Nii et pigem võiks soovitada tulevastele magistritele eraülikoolide õppekavasid, sest neil hoitakse tihedalt silma peal.

Otseste valedega pikitud paanikat, mille levitamisse kaasatakse ausaid inimesi, põhjustab enamasti hirm. Engelbrechti ja Kaevatsi esinemine mitte oma harilikus staatuses, vaid Tartu Ülikooli kuratooriumi liikmena osutab, kelle seisukohta nad esindavad.

Julgen oletada, et Tartu Ülikool ei kardagi niivõrd eraõiguslikke ülikooli, sest nende üliõpilaste üldarv on suhteliselt tühine. Ta võib pigem karta seda, et näiteks haridusministeerium hakkab ise jälgima seaduse vaimu ja eraldama riigitegelikkuse kohti konkursi ning mitte *lobby*-surve alusel. Ning eriti seda, et Tallinnas võiks sündida eraõiguslikke ja avalik-õiguslikke ülikooli mitme astme integreerituses ühendav akadeemiline keskkond, mis tunduks Põhja-Eesti elanikule ahvatlevam Tartu pakutavast.

Oma artikli pealkirja küsimusele – mitu ülikooli mahub Eestisse? – vastaksid ju paljud tartlased teadupärast meelsasti: ainult üks.